

К.А. Шубкіна – студентка ДНУ ім. Олеся Гончара, О.Л. Калашникова – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри УЗЛ
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

ВІДОБРАЖЕННЯ ПРОВІДНИХ ФІЛОСОФСЬКИХ ТЕЧІЙ ТА ЛІТЕРАТУРНИХ НАПРЯМІВ В ПОЕТИЦІ ТВОРІВ ПАТРІКА МОДІАНО

Творчість П. Модіано починає формуватися під час активного розвитку «Нового роману», який стає викликом для класичної літературної традиції, проте, сам автор ніби відкидає надбання своїх попередників, повертаючись до більш традиційної манери авторів старшого покоління.

Пошук витоків формування Модіано-романіста необхідно починати ще в екзистенціалізмі, певні риси якого активно вбирають в себе герої творів письменника. Однією з основних рис є побудова сюжету, а власне герой, який завжди блукає по життю у пошуку втрачених соціальних та природних зв'язків, у пошуку самого себе. «Людина-блукач (“homo viator” згідно термінології Г. Марселя), який знаходиться в стані тривоги та самотності. В романах також присутнє почуття «загубленості» чи «непотрібності», яке наповнюється суспільним та історичним змістом, де окупація, в якості фону має опосередкований вплив на формування та створення атмосфери й пояснює дії та вчинки героїв, які намагаються втекти. Таким чином автор створ новий тип героя періоду окупації: його Гі Ролан не є ані колабораціоністом, ані палким прихильником спротиву, він є новим типом – «героєм-втікачем», який нині, відштовхуючись від «межової ситуації» (термін К. Ясперса), в якій людина вимушена зробити моральний вибір, стати собою, намагається позбутися оточуючих реалій.

Тут ми також стикаємось з ситуацією ствердження відповідальності людини за своє майбутнє, отриманням відчуття свободи, права на вибір, яка виявляється в самому початку твору, де герой відмовляється від примарного майбутнього та опиняючись в ситуації вибору бере на себе відповідальність за свою долю. Він намагається дійти суті, основи свого буття, віднайти своє істинне «Я». Він відчуває повну відповідальність за себе, коли доходить висновку, що його власне теперішнє та майбутнє не можливо без основи, кореня – власного минулого. Саме ця ідея стає точкою відліку та початком його нового життя.

Однак, навіть отримання свободи не є гарантією того, що цей стан буде перманентним, оскільки герой може загубитись у власних ваганнях та невпевненості. Лише відповідальність за себе, свою долю може стати вектором його нового життя.

Також, одним з важливих елементів, який ми можемо зустріти у попередників Патріка Модіано, а саме Ж. Кейроля – використання фотографії. До того ж письменник шестидесятник зберігає трактування цього образу як і в попередника – фотографії потрібні навіть не для того щоб вижити, відшукати себе, а для того щоб вірити, що ти живеш.

Модіано також всотує ідеї К. Леві-Стросса, в яких філософ наголошує на розчиненні людини, які підкріплюються думками М. Фуко про те, що людина може «зникнути, як малюнок на піску, змитий хвилями». Квінтесенцію саме цих уявлень ми можемо побачити в одному з висновків героя Модіано, де він висловлює думку про те, що кожен з нас – «пляжна людина», якій судилося просто розчинитися та зникнути з авансцени.

В своїх творах П. Модіано залишається вірним і наслідує Л.-Ф. Селіна, навіть провідна концепція їх творів є співзвучною, оскільки основну свою мету письменник вбачає в спробі розібратися з власним минулим, почуттями, коренями. Також він звертається до одного з найбільш дискусивних періодів в історії Франції – Окупації. Хоча, сам Селін концентрується дещо на іншому моменті, проте їх лейтмотивом є намагання висвітлити один з періодів історії, навіть і дещо неприємної, проте існуючої. Як і у Селіна, у Модіано ми також бачимо намагання відійти від конкретного жанру, течії, пронизане спогадами та характерне не лінійністю композиції.

Хоча П. Модіано і є в певній мірі дотичним до ідей новороманістів, як це відбувається зі зміщенням часових рамок, проте існують погляди з якими він йде врозріз. Наприклад, полемізує з ідеєю остаточного зникнення автора, проекції його самого в герої, оскільки для Модіано доля героя – це спроба розібратися в собі, знайти відповіді на власні питання.

Отже, становлення поетики, стилю Модіано-романіста відбувалось в постійному пошуку власних форм, з урахуванням надбань попередників, які були проаналізовані, інтерпретовані та сублімовані з власними поглядами автора.